

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Балабақшада балалардың экологиялық мәдениетін қалыптастыру

ЖАРИЯЛАНДЫ
02.03.2025СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/176377/>**Мынжасарова Алтынай Махсұтовна****Тәрбиеші****Алматы облысы****Жамбыл ауданы****Сұраншы батыр ауылы****«Батыр бол» бөбекжай- бақшасы**

Кіріспе

Экологиялық мәдениет – адамның табиғатпен үйлесімді өмір сүруін, табиғатты қорғауға және оның байлығын тиімді пайдалануға жауапкершілікпен қарауды білдіретін маңызды ұғым. Қазіргі қоғамда табиғатты қорғау мәселесі өзекті болып тұр, сондықтан экологиялық тәрбиеге ерте жастан көңіл бөлу – табиғатты сақтау мен оның ресурстарын тиімді пайдалану үшін өте маңызды. Балабақша – баланың қоршаған ортамен танысатын алғашқы орны. Осы кезеңде балаларға экологиялық білім беріп, табиғатқа деген сүйіспеншілікті ояту қажет.

Экологиялық тәрбиенің мақсаты мен міндеттері.

Балабақшадағы экологиялық тәрбиенің негізгі мақсаты – балаларды табиғатты сүйіп, оны қорғауға үйрету, қоршаған ортаның құндылықтарын дұрыс түсінуіне көмектесу. Оларға табиғаттың құндылығы, оның бізге берген сыйларын сақтап қалу туралы түсінік беру маңызды.

Экологиялық тәрбиенің міндеттері бірнеше бағытта жүргізіледі:

- 1. Табиғатқа деген сүйіспеншілікті ояту.** Балаларға табиғаттың байлығын,

әсемдігін таныту және оларды оны қорғауға ынталандыру қажет. Балаларға табиғаттағы құбылыстарды, өсімдіктер мен жануарларды көрсетіп, олардың қалай өмір сүретінін түсіндіру маңызды. Табиғат әлемімен танысу арқылы балада оған деген қызығушылық пен сүйіспеншілік оянады.

- 2. Жауапкершілік сезімін қалыптастыру.** Балалар табиғаттың сақталуына жауапкершілікпен қарауды үйренуі керек. Оларға табиғаттың әрбір элементі маңызды екендігін және оның сақталуы біздің әрекеттерімізге байланысты екенін түсіндіру қажет. Бұл жауапкершілік баланың жас кезінен-ақ қалыптасады. Мысалы, ағаш отырғызу немесе гүлдерді күтіп-баптау арқылы балалар қоршаған ортаға деген қамқорлықты өз қолдарымен жүзеге асырады.
- 3. Экологиялық мінез-құлық дағдыларын дамыту.** Балабақшадағы экологиялық білім берудің негізгі міндеттерінің бірі – балаларға экологиялық тұрғыдан дұрыс әрекет етуді үйрету. Мысалы, балаларды қоқысты сұрыптауға, суды үнемдеуге, өсімдіктер мен жануарларды қорғауға баулу. Мұндай дағдылар олардың күнделікті өмірінде қалыптасып, болашақта табиғатты қорғауға деген ұстанымдарын нығайтады.
- 4. Табиғатпен байланыс орнату.** Балалар табиғатты тек кітаптар мен суреттер арқылы емес, тікелей бақылау арқылы танып білуі керек. Оларды табиғат аясына шығарып, өсімдіктерді, жануарларды, құстарды бақылау, олардың өмір сүру ортасын түсіндіру арқылы табиғатпен байланысын күшейтуге болады. Балалар табиғаттағы сұлулықты көріп, оны қорғауға деген ынтасын арттырады.

Балабақшадағы экологиялық тәрбие беру әдістері

Экологиялық мәдениетті қалыптастыру үшін әртүрлі педагогикалық әдістер мен тәсілдер қолданылады. Олардың ішінде табиғатты тікелей бақылау, экологиялық ойындар, тәжірибелік жұмыстар, сабақтар, акциялар және мерекелер бар.

- 1. Экологиялық экскурсиялар мен серуендер.** Табиғат әлемімен тікелей байланыс орнату – балалардың экологиялық санасын дамытудың ең тиімді жолы. Экскурсиялар мен серуендер кезінде балалар өсімдіктер мен жануарлар әлемімен жақын танысып, олардың табиғи ортадағы өмір сүру ерекшеліктерін көріп-біледі. Мысалы, балалар ботаникалық бақтарға, орманға немесе саябақтарға барып, табиғаттың сұлулығын бақылап, өздерінің алған әсерлерімен бөлісе алады. Осындай серуендер балаларға табиғаттың нәзіктігін түсінуге және оны қорғауға деген жауапкершілікті сезінуге мүмкіндік береді.
- 2. Экологиялық ойындар.** Ойын арқылы балаларға экологиялық білім беру – олардың білімін арттырудың тиімді жолы. Мысалы, «Қоқысты дұрыс сұрыптау», «Табиғатты қорғау», «Судың маңызы» сияқты экологиялық ойындар

балалардың экологиялық мәселелерді түсініп, қоршаған ортаны қорғау жолдарын меңгеруіне көмектеседі. Ойын барысында балалар табиғатқа қалай зиян келтірмеуді үйренеді және оларды қоршаған ортадағы өзгерістерге байыппен қарауға дағдыланады.

3. **Экологиялық тәжірибелер.** Балалар тәжірибелер арқылы табиғаттың тірі және өлі компоненттерін зерттейді. Мысалы, балаларға тұқым отырғызып, оның қалай өсетінін бақылау ұсынылады. Олар өсімдіктерді суару, күтіп-баптау арқылы өсімдіктің өсуіне ықпал ететін факторларды түсіне бастайды. Сонымен қатар, балалар жануарлар әлемін зерттеп, олардың табиғаттағы рөлі туралы білімдерін кеңейтеді. Осындай тәжірибелер балаларды табиғатқа деген қамқорлыққа және оған құрметпен қарауға үйретеді.
4. **Экологиялық білім беру сабақтары.** Экологиялық тақырыптардағы сабақтар балалардың қоршаған орта туралы білімін арттыруға бағытталған. Сабақ барысында балаларға табиғи ресурстардың маңыздылығы, оларды тиімді пайдалану және қоршаған ортаның ластануы туралы ақпарат беріледі. Мысалы, «Ауаның ластануы», «Судың маңыздылығы», «Қалдықтарды қайта өңдеу» сияқты тақырыптар бойынша сабақтар балалардың экологиялық мәселелерге көзқарасын қалыптастырады.
5. **Экологиялық акциялар.** Балабақшада балаларды қоғамдағы экологиялық іс-шараларға белсенді қатыстыру арқылы экологиялық тәрбие беру тиімді. Мысалы, «Таза табиғат» немесе «Ағаш отырғызу» акцияларын ұйымдастыру арқылы балаларды табиғатты қорғауға жұмылдырып, олардың жауапкершілігін арттыруға болады. Балалар осындай іс-шараларға қатысып, өздерінің табиғатқа тигізген пайдасын көріп, экологиялық белсенділікке үйренеді.

Экологиялық мәдениеттің маңызы

Экологиялық мәдениетті қалыптастырудың басты мәні – балалардың табиғатқа деген дұрыс қарым-қатынасын қалыптастыру. Балабақшада экологиялық тәрбие алған бала табиғатты қорғауға, оған құрметпен қарауға дағдыланады. Бұл болашақта олардың саналы азамат болып қалыптасуына ықпал етеді. Экологиялық білім – табиғатты сақтау және оның ресурстарын дұрыс пайдалану үшін қажет маңызды факторлардың бірі. Егер бала ерте жастан экологиялық тәрбие алса, ол есейгенде қоршаған ортаға жауапты азамат болады.

Қорытынды

Балабақшада экологиялық мәдениетті қалыптастыру – табиғатты қорғауға деген саналы көзқарасты бала кезінен дамытуға мүмкіндік береді. Экологиялық тәрбие балаларды табиғаттың сұлулығы мен құндылығын түсінуге, оны қорғауға үйретеді. Бұл

Болашақ ұрпақтың экологиялық санасының жоғары болуына септігін тигізеді. Балабақшадағы экологиялық тәрбиені дұрыс ұйымдастыру арқылы балалардың табиғатқа деген сүйіспеншілігі мен қамқорлық сезімін арттыруға болады. Экологиялық мәдениетті қалыптастыру – қоғамның тұрақты дамуының кепілі.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.